

Mars 2023

TCO

I en osäker värld: rusta för omställning!

TCO:s prioriteringar inför vårbudgeten

Sammanfattning – TCO:s prioriteringar inför vår- budgeten

Sverige befinner sig i ett svårt läge. Vi har all respekt för att kombinationen av lågkonjunktur, hög inflation, stigande räntor och en stor osäkerhet gällande såväl säkerhetsläget som den ekonomiska utvecklingen gör att läget är mycket svårbedömt. Men att det också är ett tillfälle att rusta Sverige och svensk arbetsmarknad för omställning.

Vi vill därför lyfta fram ett antal reformområden där regeringen kan ta nya steg och initiativ kopplat till arbetet med vårpropositionen. Vi menar också att beredskap måste finnas från regeringens sida att ytterligare insatser kan behövas med kort varsel.

Kompetensförsörjning. Bristen på tillgången till rätt kompetens är ett oerhört stort problem. Det behövs förändringar om Sverige ska klara att erbjuda bra välfärd, grön omställning och bra arbetsmiljö. Arbetsmarknadspolitiken behöver bli mer aktiv med fokus på utbildningsinsatser genom hela yrkeslivet.

Satsningar på arbetsmiljön. Det är nödvändigt för att såväl rekrytera som behålla personal. Det gäller inte minst genom ett mer aktivt arbete för att komma till rätta med hot och våld mot tjänstemän.

Ett jämställt arbetsliv. För att styra mot ökad jämställdhet behöver en tredelning av föräldraledigheten införas.

Trygghet i omställning. Vid arbetslöshet eller sjukskrivning måste socialförsäkringssystemen fungera bättre. Det är bra att det höjda taket i a-kassan är kvar. Dessutom bör försäkringen förändras så att den blir inkomstbaserad och inkluderar fler. I sjukförsäkringen behöver fokus läggas tidigare och tydligare på rehabilitering.

Säkra välfärdens finansiering. För att verksamheter ska kunna planera behövs långsiktighet. Statsbidragsnivån bör därför slås fast för hela treårsperioden, inte bara kommande år. Detta bör aviseras redan i vårpropositionen.

Bred skattereform. Tillsätt en expertutredning för att kunna ta fram underlaget för en kommande skatteöversyn.

Aktiva på EU-nivå. Sverige ska ta en aktiv och pådrivande roll i ett gemensamt arbete för ekonomisk utveckling och arbetsliv i EU.

När vi nu befinner oss i en osäker värld måste vi tillsammans rusta för omställning. Det är vad som långsiktigt tjänar såväl Sverige som svensk arbetsmarknad och människorna som befinner sig där bäst.

Kontakt:

TCO Karin Pilsäter

Mobil: 070-382 65 55

E-post: karin.pilsater@tco.se

I en osäker värld: rusta för omställning!

Ett drygt år har nu förflutit sedan ett fullskaligt anfallskrig bröt ut i vårt närområde. Rysslands anfallskrig mot Ukraina är en tragedi med förödande humanitära konsekvenser. Det säkerhetspolitiska läget för Sverige och övriga Europa har radikalt förändrats på mycket kort tid.

Även de ekonomiska störningarna är stora, inte minst på energiförsörjningen med kraftiga prisstegringar som följd. Redan innan Ryssland invaderade Ukraina var det en lågkonjunktur på inrullning. Inflationen har snabbt spridit sig mycket brett, och det gäller långt utöver energipriser. Räntor stiger. Det går inte heller att blåsa faran över för Covid 19-pandemin och dess fortsatta konsekvenser för individer, samhälle och ekonomi.

Kombinationen av lågkonjunktur, hög inflation, stor osäkerhet om såväl den säkerhetspolitiska som den ekonomiska utvecklingen gör det fortsatt till en grannlaga uppgift att balansera den ekonomiska politiken.

Såväl individers som företags förväntningar och bedömningar om framtiden står nu och väger liksom de ekonomiska prognoserna.

De svenska offentliga finanserna är väl rustade. Men det kan mycket väl med kort varsel komma att behövas ytterligare finanspolitiska insatser. Beredskap för detta måste finnas. Sådana insatser behöver vara effektiva och välriktade. De behöver vara reversibla och tillfälliga, vilket måste vara väl förankrat i samhället. Dessutom måste insatserna visa i långsiktigt rätt riktning.

Therese Svanström, Ordförande TCO

Arbetsmarknaden

Partsmodellen är basen för en väl fungerande arbetsmarknad

TCO:s utgångspunkt är att en väl fungerande politik på arbetslivsområdet bygger på en god dialog mellan staten och arbetsmarknadens parter om hur politiken kan utvecklas och vilka insatser som bör genomföras.

En central utgångspunkt för lagstiftning och reformer på arbetsmarknadens område måste även framöver vara den svenska arbetsmarknadsmodellen som bygger på en ansvarsfördelning mellan staten och parterna. Statens roll är i detta sammanhang bland annat att bidra med ett ändamålsenligt regelverk och underlätta tillkomsten av nya jobb, samtidigt som förutsättningar skapas för arbetsmarknadens parter att i kollektivavtal ta ansvar för lön och andra arbetsvillkor.

En förutsättning för att parterna fortsatt ska kunna ta ett stort ansvar för regleringen på arbetsmarknaden i syfte att skapa flexibla och anpassade lösningar är att arbetsmarknadsmodellen värnas och att arbetsmarknadens parters autonomi och självständighet bevaras.

Långsiktiga reformer behövs

Sverige står inför flera utmaningar och svårigheter av mer långsiktig karaktär som behöver adresseras och hanteras. De svårigheter som finns med kompetensförsörjningen i såväl näringsliv som välfärd kommer att bli större samt behoven av omställning och utveckling kommer att öka medan resurserna för att finansiera offentliga åtaganden kommer att vara knappa.

I en osäker värld är det därför säkrast att rusta för omställningsförmåga och motståndskraft för såväl samhälle som individ.

- På många områden inom exempelvis välfärden avslöjade pandemin stora brister som nu behöver åtgärdas. Det gäller inte minst behovet av en bredare försörjningsberedskap.
- För att kunna nå de klimatpolitiska målen kommer omställningen och utvecklingen på arbetsmarknaden såväl som andra områden att behöva förstärkas kraftfullt.
- Oavsett den mer kortsiktiga utvecklingen av arbetsmarknaden är den långsiktiga kompetensförsörjningen en mycket stor utmaning för såväl näringslivet som välfärden, men också exempelvis för försvaret. Arbetslösheten, och särskilt långtidsarbetslöshet, är fortsatt ett allvarligt samhällsproblem.
- Det är mycket komplexa frågor som handlar om allt från utvecklingen av arbetskraftens storlek, arbetskraftsdeltagandet, utbildningssystemens utformning samt en arbetsmiljö och arbetsvillkor som inte bara attraherar personer till jobben utan också får dem att stanna kvar.
- Trygghet handlar i hög grad om att hantera det internationella säkerhetsläget liksom att bekämpa den organiserade brottsligheten. Men i ett osäkert läge bygger trygghet också på att människor har en försäkring man litar på ska gälla om det behövs. Därför är trygghetssystemen såsom sjuk- och arbetslöshetsförsäkringen centrala i en orolig tid. Inte minst för att upprätthålla tilliten i samhället.
- Det råder en bred politisk enighet om att den svenska försvarsförmågan behöver ökas långt utöver vad som legat i tidigare beslut. Det förändrar förutsättningarna för finanspolitiken. Civilförsvarets funktion och del i försvaret behöver uppvärderas och få större utrymme samt arbetsmarknadens parter och övriga civilsamhällets roll förstärkas.

Arbetslösheten, och särskilt långtidsarbetslöshet är fortsatt ett allvarligt samhällsproblem.

Det är i detta sammanhang som TCO vill föra fram ett antal viktiga reformområden för att förbättra samhällets och arbetsmarknadens utvecklingskraft och stärka människors möjligheter att bruka sin bästa förmåga.

Kompetensförsörjning för välfärd och näringsliv

Läget på arbetsmarknaden har fortsatt att förbättras under 2022. Särskilt glädjande är det att långtidsarbetslösheten nu är lägre än innan pandemin, men det är fortfarande för många långvarigt utan jobb. Läget är särskilt bekymmersamt för de arbetsökande som varit utan arbete mer än 24 månader, bland dessa finns en hög andel utrikes födda kvinnor.

Efterfrågan på personal är alltjämt hög och bristen på arbetskraft inom flertalet sektorer och yrkesområden mycket stor. Även om arbetsgivares anställningsplaner begränsats något är arbetskraftsbristen fortfarande ett större och ett utbrett problem. Även om varselsiffrorna är fortsatt historiskt låga måste vi räkna med att arbetslösheten framöver kommer att öka.

Brist på arbetskraft begränsar utvecklingen av både sysselsättningen och utvecklingen i ekonomin och därmed möjligheterna att finansiera och utveckla välfärden. Brist på arbetskraft är även negativt för arbetsmiljön för de yrkesverksamma. I förlängningen kan brist på arbetskraft även leda till ökad arbetslöshet och risk för stagflationsutveckling.

TCO ser arbetskraftsinvandring som en viktig del i kompetensförsörjningen. Den enskilde arbetskraftsinvandrarens ställning behöver stärkas.

Ett längre arbetsliv genom vidareutbildning och bättre arbetsmiljö är också viktiga bidrag till kompetensförsörjningen. Allas kompetens behövs, därför behöver också alla ges goda förutsättningar att finnas på arbetsmarknaden och att arbeta heltid med bibehållen hälsa.

Arbetsmarknadspolitik med ännu mer fokus på utbildningsinsatser

Trots en stark utveckling är arbetsmarknaden fortsatt tudelad med många långtidsarbetslösa. Det understryker vikten av att arbetsmarknadspolitiken får ett starkare fokus på utbildningsinsatser. Ett sådant fokus skulle underlätta för arbetsgivares rekrytering samtidigt som det bidrar till att trycka tillbaka långtidsarbetslösheten. Arbetsmarknadspolitiken måste också vara utformad så att kvinnor ges samma möjligheter till stöd som män liksom att personer med utländsk bakgrund ges samma möjligheter som svenskfödda.

TCO vill att:

- Utbildning blir ett större inslag i den aktiva arbetsmarknadspolitiken.
- Arbetsförmedlingen får i uppdrag att fler arbetslösa ska övergå till reguljär utbildning. Det gäller komvux, yrkesvux, yrkeshögskola och högskola.

- Antalet deltagare i Arbetsförmedlingens yrkesinriktade arbetsmarknadsutbildningar behöver öka samtidigt som utbildningarna ytterligare fokuseras mot yrken och kompetenser där det är brist på arbetskraft.

Kvalitativ utbildning – en förutsättning för kompetensförsörjning och omställning

För TCO är kvalitativ utbildning nyckeln till välstånd och välfärd. En välutbildad befolkning stärker samhällets tillväxt och konkurrenskraft, ökar den sociala rörligheten och underlättar omställning.

Tillgång till högre utbildning av god kvalitet i hela landet lägger grunden för breddad rekrytering och ger fler möjlighet att göra en ”utbildningsresa” utan att lämna hemorten. Högre utbildning förlorar inte i värde för att fler får ta del av den.

Dagens arbetsmarknad ställer också högre krav på utbildning, omställning och vidareutbildning genom hela arbetslivet. För den enskilde kan möjligheten att fylla på med ny kunskap innebära ett nytt och bättre jobb. På samhällsnivån innebär en väl fungerande kompetensförsörjning i hela landet att Sverige kan hantera utmaningar kopplade till såväl välfärdens personalförsörjning som klimatomställning.

Det nya omställningsstudiestödet öppnar nya möjligheter för arbetstagare och arbetsgivare i Sverige, men det kommer att ställa helt nya krav på utbildningsutbudet. För att omställningsstudiestödet ska leva upp till förväntningarna krävs ett förstärkt utbildningsutbud för livslångt lärande – främst inom högre utbildning.

TCO vill att:

- Högskolan ges ett tydligt uppdrag att utveckla sitt utbildningsutbud för yrkesverksamma – det TCO kallar ett omställningsuppdrag.
- Det tillförs utvecklingsmedel för nya utbildningar, incitament för samarbeten och samverkan mellan lärosäten. Att premiera åtgärder som öppnar upp och synliggör kurser och utbildningsmoment som i dag finns inlåsta i program är andra viktiga delar.
- På sikt finns behov av höjda ersättningsbelopp för ökad kvalitet inom högre utbildning.
- Inom yrkeshögskolan krävs resurser för fler utbildningsplatser med bibehållen kvalitet – inte minst inom korta kurspaket för yrkesverksamma.
- CSN måste ges i uppdrag att utveckla statistiken om omställningsstudiestödet, detta för att möjliggöra utvärdering och skapa förutsättningar för ett utvecklat utbildningsutbud.

För att möjliggöra utvärdering och skapa förutsättningar för ett utvecklat utbildningsutbud måste CSN ges i uppdrag att utveckla statistiken om omställningsstudiestödet.

Arbetsmiljö

Arbetsmiljöförbättringar nödvändiga för att rekrytera och behålla personal

För att klara den långsiktiga kompetensförsörjningen i samhället krävs det bättre förhållanden för dem som utför arbetet. Det kommer att vara en stor och avgörande förutsättning för att klara denna utmaning. Arbetskrafts- och kompetensbrist är för såväl näringsliv som välfärdstjänster ett mycket stort och växande hinder.

För att klara personalförsörjningen inom välfärdens bristyrken krävs att arbetsmiljön kraftigt förbättras. En hållbar arbetsmiljö dit fler kollegor med rätt kompetens söker sig och vill stanna, är en förutsättning för framtida hög kvalitet i våra välfärdstjänster.

Välfärdens bristyrken utgörs till stor del av kvinnodominerade yrkesgrupper varför arbetsmiljöförbättringar för ett hållbart arbetsliv är viktiga även ur ett jämställdhetsperspektiv.

Brister i arbetsmiljön medför stora kostnader för både enskilda individer och samhället. Den arbetsrelaterade ohälsan innebär inte bara monetära kostnader utan även ett stort fysiskt och psykiskt lidande för både den som direkt drabbas och personer i dennes omgivning.

Inom flera välfärdsområden har arbetsmiljön varit ansträngd under en längre tid. Detta förvärrades under pandemin inte minst vården. Vi ser även på andra områden att utvecklingen går åt fel håll, det gäller till exempel inom omsorg, socialtjänst och utbildning. En dålig arbetsmiljö riskerar att leda till en risk exempelvis för patientsäkerheten. Dålig arbetsmiljö är därför också ett problem och en angelägenhet för hela samhället.

Hot, våld och ansvar

Man kan se en fortsatt hög våldsnivå när det gäller den organiserade brottsligheten och gängkriminaliteten. Det riskerar att påverka en redan hög nivå av hot och våld i arbetslivet, inte minst för så kallad blåljuspersonal, men även till exempel journalister.

Ett svårare ekonomiskt läge i samhället kan också leda till ett ökat hot- och våldsanvändande mot tjänstemän som är verksamma inom välfärdssektorn.

Arbetet mot hot och våld i arbetslivet behöver förstärkas på olika sätt, inte enbart med mer kriminalisering och strängare straff. Det kan också handla om att förbättra arbetsmiljöarbetet, förstärka arbetsmiljölagstiftningen och efterlevnaden av den, detta för att till exempel få arbetsgivare att göra fler och bättre riskanalyser och vidta ändamålsenliga åtgärder mot risken att bli utsatt för hot och våld från tredje person. Det kan bland annat handla om att begränsa ensamarbete i hot- och våldsutsatta situationer.

En obligatorisk utbildning bör införas för alla, såväl nyanställda som redan anställda, offentliga tjänstemän. Huvudsyftet med en sådan utbildning bör vara att stärka tjänstemännens kunskap om det ansvar och det regelverk som gäller när man arbetar i allmänhetens tjänst. Det skulle tydliggöra och stärka tjänstemannens roll samt säkerställa allmänhetens förtroende för att förvaltningsuppgifter sköts korrekt, ansvarfullt och för medborgaren på ett rättssäkert sätt.

TCO föreslår att:

- Arbetet mot hot och våld i arbetslivet förstärks.
- En obligatorisk utbildning för offentliga tjänstemän införs.

Ett mer jämställt arbetsliv

Arbetskraftsbristen som arbetsgivarna pekar på belyser behovet av ett jämställt arbetsliv där både kvinnors och mäns kompetens tas till vara. I dag arbetar kvinnor oftare deltid än män, kvinnor är frånvarande från arbetslivet på grund av föräldraledighet mycket längre än män och kvinnor är också frånvarande på grund av ohälsa i större omfattning än män. För tjänstemannakvinnor är den vanligaste orsaken till deltidsarbete att de minskar sin arbetstid för att ta hand om sina barn.

Det är både fråga om normer som behöver förändras och reformer som behöver genomföras för att jämställdheten i arbetslivet ska öka.

Politiken kan gå före och visa vägen och en nyckel till förändring ligger i föräldraförsäkringens regelverk. En tredelning av föräldrapenningdagarna behövs för att styra mot en mer jämställd fördelning av föräldraledigheten. Och med tio föräldrapenningdagar per år

Arbetet mot hot och våld i arbetslivet behöver förstärkas på olika sätt, inte enbart med mer kriminalisering och strängare straff.

under barnens uppväxt ökar möjligheterna för föräldrar att få ihop livspusslet med arbete och föräldraskap på ett jämställt sätt, vilket också på sikt kan minska kvinnors deltidarbete av omsorgsskäl.

TCO föreslår att:

- Föräldraförsäkringen reformeras för mer jämställt föräldraskap.

Trygghet och försäkringar

Trygghetssystem för skyddsnät och återkomst i arbetsliv

De allmänna trygghetssystemen syftar både till att ge inkomsttrygghet vid sjukdom eller arbetslöshet och till att ge förutsättningar för omställning för att säkerställa att kompetens och erfarenhet tas tillvara. Pensionssystemet syftar till att utifrån livsinkomsten ge trygga ekonomiska förhållanden efter arbetslivets slut. Fokus på inkomsttrygghet och kompetensförsörjning är centralt för att säkerställa de allmänna trygghetssystemens legitimitet även bland dem med högre inkomster och högre utbildning och deras vilja att bidra till de allmänna systemen genom avgifter och skatter.

Arbetslöshetsförsäkring för omställning

En funktionell arbetslöshetsförsäkring behöver vara utformad så att rörlighet och byte av jobb underlättas. Det gynnas av att det högre taket i försäkringen är fastslaget för lång tid.

Arbetslöshetsförsäkringen behöver dock en varaktig reform för bättre inkomsttrygghet, omställningsförmåga och kompetensförsörjning. En reformering av arbetslöshetsförsäkringen bör utgå från det utredda förslaget om en inkomstbaserad försäkring. En arbetslöshetsförsäkring för omställning behöver vara inkluderande genom att fler som arbetat blir försäkrade på ett bättre sätt. En inkomstbaserad arbetslöshetsförsäkring medför förenklingar för både arbetsgivare och försäkrade, och minskar därmed riskerna för både fel och fusk. Ett högre tak ger större trygghet för tjänstemännen och bidrar till att förbättra matchningen på arbetsmarknaden.

TCO föreslår att:

- Reformera a-kassan till en inkomstbaserad arbetslöshetsförsäkring.
- Höj taket i arbetslöshetsförsäkringen varaktigt.

Sjukförsäkring för återgång i arbetsliv

TCO anser att det är viktigt att inkomstbortfallsprincipen i försäkringen gäller och välkomnar därför ett bibehållet högt tak.

Nyligen genomförda reformer inom sjukförsäkringen har ökat flexibiliteten och stärkt möjligheten för sjukskrivna att fullfölja rehabilitering och återgå till sitt arbete. TCO ser det som centralt att dessa reformer ligger fast.

TCO vill att:

- Fler sjukskrivna ska få rehabilitering tidigare. Då kan fler komma tillbaka till sitt arbete och deras kompetens kan tas tillvara. De som inte kan komma tillbaka ska få möjlighet att ställa om till annat arbete.
- Både det förebyggande arbetet och rehabiliteringen i sjukförsäkringen behöver stärkas. Försäkringskassan måste också bli mer aktiv genom att tidigt klarlägga sjukskrivnas rehabiliteringsbehov. Denna fråga är nyligen utredd och bra förslag finns på detta område.

Pension

Det måste löna sig bättre att arbeta för sin pension

Det allmänna pensionssystemet, som är generellt, könsneutralt och åtskilt från statsbudgeten uppfyller högt ställda krav på stabilitet, förutsägbarhet och legitimitet. TCO vill betona att pensionssystemet behöver grundas på breda politiska överenskommelser. Det är viktigt för långsiktigheten och förutsägbarheten för individen.

Den ökade förväntade livslängden i Sverige ställer dock krav på fortsatt utveckling av pensionssystemet. Om det ska löna sig att arbeta längre och ge tydligare utslag på pensionen, såväl nu som i framtiden, behöver de inkomstrelaterade delarna i pensionssystemet få mer genomslag.

Samtidigt behövs satsningar på arbetsmiljön och på möjligheter till kompetensutveckling, vidareutbildning och omställning, detta för att så många som möjligt ska kunna, vilja och orka förlänga sitt arbetsliv på ett värdigt och hållbart sätt och därigenom kunna höja sin egen pension.

TCO anser att både dagens och framtidens pensioner behöver höjas. Pensionsavgiften bör därför höjas från dagens 17,21 till 18,5 procent av hela inkomsten (upp till taket) och avgiftshöjningen finansieras på ett sätt som bevarar pensionssystemets autonomi. Det kan förslagsvis ske genom en växling inom arbetsgivaravgiften. Överskott i pensionssystemet bör betalas ut, genom en så kallad gas, vilket skulle vara en parallell till bromsen.

TCO anser att det behöver finnas ett grundskydd som är tillräckligt för att garantera en skälig levnadsstandard för alla pensionärer. TCO konstaterar att garantipensionen nu har höjts i två steg, genom ett särskilt beslut och genom kopplingen till KPI. Särskilda tillägg till pensionen, som tillkommer utanför systemet och som finansieras via budgetanslag, minskar pensionssystemets autonomi, stabilitet och förutsägbarhet. Fler sådana tillägg bör därför inte göras.

Förra årets ”pensionscirkus” i politiken måste bli en parentes. Hanteringen av pensionsfrågorna bör återgå till att kännetecknas av breda och långsiktiga politiska överenskommelser för en sund och god utveckling av pensionssystemet.

TCO vill att:

- Inkomstpensionen höjs genom att avgiften ökar.
- En gas i pensionssystemet införs.

Pensionsavgiften behöver höjas till 18,5 procent - och när det finns ett överskott ska det delas ut till dagens och kommande pensionärer

Skattereform och finansiering

Bred skattereform – ta fram ett underlag

Sverige behöver en struktur på skattepolitiken som bättre gynnar jobb och växande företag för att därmed långsiktigt finansiera välfärden. Det ska löna sig bättre att utbilda sig och ta ansvar. Internationalisering, digitalisering, omställning till en mer hållbar ekonomi ställer nya krav på utformning av ett robust skattesystem som leder till såväl konkurrenskraft som god och stabil finansiering av välfärden.

TCO har länge arbetat för en bred skattereform.

Sedan ”århundradets skattereform” har mycket hänt, både i omvärlden och skattesystemet. Inför valet 2018 gjorde flertalet partier samma bedömning. Men under den efterföljande mandatperioden påbörjades aldrig något arbete.

Skattepolitiken har i stället i hög grad präglats av enskilda skatteförändringar i alla upptänkliga riktningar.

Olika enskilda åtgärder kan alltid anses befogade, men summan blir ett skattesystem som inte är tillräckligt konkurrenskraftigt och blir onödigt komplicerat och oöverskådligt. Det är dags för en rejäl storstädning i skattesystemet.

En förutsättning för en skattereform är att det finns ett gediget och genomarbetat underlag för politiken att ta ställning till. I början av en mandatperiod finns det goda förutsättningar att inleda ett sådant arbete och hinna ro det i land.

TCO anser att:

- Det bör tillsättas en expertutredning, med tillräckliga resurser, för att kunna ta fram underlaget för en kommande samlad skatteöversyn.

Säkra välfärdens finansiering

TCO anser att det behövs en bred reformering av välfärdens finansiering som ger kommuner och regioner långsiktigt stabila planeringsförutsättningar. Reformen behöver därför omfatta statsbidragens utformning, skatteutjämningsystemet samt relationen mellan stat och kommun i det finanspolitiska ramverket.

Kortsiktiga extra pengar i form av statsbidrag, felbedömningar av skatteinkomsternas utveckling och av konjunkturen har vissa år lett till stora överskott som inte gått att använda på ett rationellt sätt samtidigt som besparingar behöver både planeras och genomföras. Det leder till sämre verksamhet, mindre effektiv användning av pengar och till bristande förtroende från såväl medborgare som anställda i välfärden.

”

Skattepolitiken har i stället i hög grad präglats av enskilda skatteförändringar i alla upptänkliga riktningar.

I stället behöver det införas ett system med mer förutsägbara och långsiktiga ekonomiska förutsättningar för välfärden.

Det behöver genomföras en statsbidragsreform där mängden riktade och tillfälliga statsbidrag kraftigt reduceras till förmån för generella statsbidrag eller statsbidrag som ges sektorsvis utan detaljstyrning. Statsbidragen behöver fastslås för längre perioder så att välfärden får sådana planeringsförutsättningar att god resursanvändning och goda arbetsförutsättningar finns. Det förbättrar i sin tur förutsättningarna för kompetensförsörjning.

För att skapa långsiktigt förutsägbara planeringsförutsättningar för utbildning, vård och omsorg behöver även den ekonomiska relationen mellan stat och kommuner förändras. Staten måste i stället ta hela det ekonomiska ansvaret för förändringar i kommunsektorns skatteinkomster som uppstår på grund av konjunkturväxlingar. Likaså behöver staten ta ansvar för icke förutsägbara extraordinära kostnader.

TCO vill att:

- Statsbidragsnivån slås fast i budgetpropositionen, inte bara för nästkommande år, utan för hela treårsperioden. Det bör aviseras redan i vårpropositionen.
- Finansieringen av välfärden reformeras vad gäller statsbidrag, utjämningsystem, det finanspolitiska ramverket och statens ansvar.

Sverige i Europa och världen

Sveriges förhållningssätt inom EU måste genomsyras av försvar av mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer. Sverige bör vidare agera för att värna den svenska arbetsmarknadsmodellen och verka för att EU bidrar till att bygga kapacitet för stärkt partssamverkan i medlemsstaterna.

Viktiga åtgärder som TCO vill betona för att stärka Europas konkurrenskraft och påskynda klimatomställningen innefattar fortsatt utveckling av den inre marknaden samt insatser för att stärka den globala handeln och främja hållbara värdekedjor.

Det är därför av största vikt att de diskussioner som förs i ljuset av pandemins effekter och det svåra säkerhetsläget kring stärkt motståndskraft och strategisk autonomi, inte leder till protektionism.

TCO står bakom att det svenska ordförandeskapet har frågan om långsiktig konkurrenskraft högt på agendan.

Den ekonomiska utvecklingen i Sverige är helt avhängig utvecklingen i övriga EU. Många medlemsstater upplever liknande utmaningar på arbetsmarknaden, till exempel brist på arbetskraft och problem med kompetensförsörjningen.

Försvar av mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer måste genomsyra Sveriges förhållningssätt inom EU.

För att säkra kompetensförsörjningen i Europa behövs satsningar på nationella omställningssystem i medlemsstaterna, liksom reformer för jämställda arbetsmarknader, i form av exempelvis utbyggd barn- och äldreomsorg samt förändringar i skattesystem.

Den gemensamma återhämtningsfonden och medlemsstaterna återhämtningsplaner kan spela en viktig roll för konkurrenskraft och omställning, förutsatt att rätt investeringar och reformer prioriteras. Däremot bör inte fler permanenta medel införas, och restriktivitet för statsstöd gälla. Reformerna bör följas upp effektivt inom ramen för den europeiska terminen. Här är exempelvis EU-målet om att 60 procent av befolkningen årligen ska delta i vidareutbildning en viktig måttstock.

Avslutningsvis kan TCO konstatera att Rysslands anfallskrig i Ukraina har fått katastrofala konsekvenser för människorna i Ukraina, och det är viktigt att Sverige och EU upprätthåller ett betydande akut humanitärt stöd samt ett mer långsiktigt stöd som syftar till återuppbyggnad.

Kriget har också fått stora konsekvenser i andra delar av världen – framför allt har de länder som redan innan kriget stod inför stora utmaningar drabbats hårt av mat- och energikriser och är i stort behov av stöd, vilket måste återspeglas i biståndspolitiken.

TCO vill att:

- Sverige ska ta en aktiv och pådrivande roll i ett gemensamt arbete för ekonomisk utveckling och arbetsliv i EU.

Tjänstemännens centralorganisation
Linnégatan 14, 114 94 Stockholm
Tel 08-782 91 00, tco.se

